

П.Г.ПЕРЕРВА, В.О.ЧЕРЕПАНОВА, І.О.НОВІК, С.М.ПОГОРЕЛОВ, О.М.СИНІГОВЕЦЬ
ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА МОДЕЛЕЙ БІЗНЕСУ

Міжнародна конкурентоспроможність є інтегруючим поняттям, об'єднуючим весь комплекс ключових питань, пов'язаних зі стійким зростанням національного добробуту і рівня життя населення.

Метою роботи є визначення суті сучасного розуміння конкурентоспроможності економіки, особливостей і чинників на неї впливають як зовнішніх - з боку світової економіки, так і внутрішніх, напрямків розвитку теорії конкурентоспроможності, а також розробка авторської концепції оцінки конкурентних бізнес-переваг економіки, що розвивається за рахунок використання природних ресурсів, і визначення найбільш ефективної стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та бізнесу.

В статті проведена систематизація історичних та новітніх теоретичних підходів до аналізу конкурентоспроможності на макrorівні і існуючих прикладних методів розрахунку міжнародної конкурентоспроможності. Детально розглянуто пріоритетні моделі європейської концепції інноваційного розвитку бізнесу: бізнес-модель №1 - створення інвестиційних інститутів, що стимулюють суб'єктів міжнародної фінансової, наукової та промислової діяльності до впровадження інновацій; бізнес-модель №2 - створення сприятливого середовища для інноваційної економіки; бізнес-модель №3 - розвиток гуманітарного капіталу та формування в суспільстві загальної інноваційної культури. Доведено, що конкурентоспроможність є складною концепцією, яка визначається безліччю факторів, найбільш прийнятним способом оцінки рівня конкурентоспроможності є використання багатовимірних або складових показників конкурентоспроможності.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, бізнес, інновації, потенціал, розвиток, траєкторії знань, фактори, методологія

П.Г.ПЕРЕРВА, В.О.ЧЕРЕПАНОВА, И.О.НОВИК, С.М.ПОГОРЕЛОВ, О.М.СИНИГОВЕЦЬ
ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ И МОДЕЛЕЙ БИЗНЕСА

Международная конкурентоспособность является интегрирующим понятием, объединяющим весь комплекс ключевых вопросов, связанных с устойчивым ростом национального благосостояния и уровня жизни населения.

Целью работы является определение сущности современного понимания конкурентоспособности экономики, особенностей и факторов на нее влияющих, как внешних - со стороны мировой экономики, так и внутренних, направлений развития теории конкурентоспособности, а также разработка авторской концепции оценки конкурентных бизнес-преимуществ развивающихся за счет использования природных ресурсов и определение наиболее эффективной стратегии повышения уровня конкурентоспособности экономики и бизнеса.

В статье проведена систематизация исторических и современных теоретических подходов к анализу конкурентоспособности на макроуровне и прикладных методов расчета международной конкурентоспособности. Детально рассмотрены приоритетные модели европейской концепции инновационного развития бизнеса: бизнес-модель №1 - создание инвестиционных институтов, стимулирующих субъектов международной научной и промышленной деятельности; бизнес-модель №2 - создание благоприятной среды для инновационной экономики; бизнес-модель №3 - развитие гуманитарного капитала и формирования в обществе общей инновационной культуры.

Доказано, что конкурентоспособность является сложной концепцией, которая определяется множеством факторов, наиболее приемлемым способом оценки уровня конкурентоспособности является использование многомерных или составных показателей конкурентоспособности.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность, бизнес, инновации, потенциал, развитие, траектории знаний, факторы, методология

P.G.PERERVA, V.O.CHEREPANOVA, I.O.NOVIK, S.M.POHORIELOV, O.M.SYNIGOVETS
FORMATION OF INTERNATIONAL COMPETITIVENESS AND BUSINESS MODELS

International competitiveness is an integrative concept that unites the whole range of key issues related to the sustainable growth of national welfare and living standards.

The aim of the work is to determine the essence of modern understanding of economic competitiveness, features and factors influencing it both externally - from the world economy and internal, directions of competitiveness theory, as well as to develop an author's concept of assessing competitive business advantages of developing economy. natural resources, and determining the most effective strategy to increase the level of competitiveness of the economy and business.

The article systematizes historical and modern theoretical approaches to the analysis of competitiveness at the macro level and the existing applied methods of calculating international competitiveness. The priority models of the European concept of innovative business development are considered in detail: business model №1 - creation of investment institutions that stimulate the subjects of international financial, scientific and industrial activities to innovate; business model №2 - creating a favorable environment for an innovative economy; business model №3 - development of humanitarian capital and formation of a general innovation culture in society.

It is proved that competitiveness is a complex concept that is determined by many factors, the most acceptable way to assess the level of competitiveness is to use multidimensional or composite indicators of competitiveness.

Keywords: international competitiveness, business, innovation, potential, development, knowledge trajectories, factors, methodology

Постановка проблеми. Міжнародна конкурентоспроможність є інтегруючим поняттям, об'єднуючим весь комплекс ключових питань, пов'язаних зі стійким зростанням національного добробуту і рівня життя населення. Питання міжнародної конкурентоспроможності стають найбільш актуальними в періоди серйозних трансформацій структури і коливаний динаміки

міжнародної конкуренції, коли відбуваються істотні зміни відносних позицій країн на світовому ринку і постає завдання обґрунтувати причини відставання чи лідерства деяких з них, виявити закономірності розвитку національних економік, а також спрогнозувати можливі зміни. На сьогоднішній день цілий ряд факторів сприяє зміні умов функціонування світової економіки: зміщення конкурентних позицій

країн, зокрема найбільших фінансових центрів, внаслідок глобальної економічної кризи; посилення міжнародної конкуренції за рахунок залучення нових учасників і зростаючої глобалізації ринків; твердження знань і технологій в якості основної рушійної сили економічного зростання в сучасному світі.

В сучасних умовах розвитку світової та національної економіки суттєве значення має інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства та організацій. Такого роду дії нагально потребують формування моделей бізнесу, розвитку та наукового забезпечення організаційних основ управління інноваційними процесами, отриманням освіти, підвищенням інтелектуального потенціалу.

Аналіз основних досягнень і літератури. При вивченні механізмів формування міжнародної конкурентоспроможності та розгляді більш вузьких аспектів, пов'язаних з цим процесом, використовувалися теоретичні розробки по ряду актуальних питань світової економіки, процесів глобалізації та науково-технічного прогресу. Теоретичні основи та базові методичні підходи до оцінки рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу присвячені праці таких відомих вчених-економістів, як С.Ілляшенко, Н.Ткачова, А.Яковлев, О.Маслак, Р. Фатхутдінов, Н.Чухрай, М.Окландер, М.Глізнуца та ін. Разом з тим, питання бізнес підтримки інноваційної діяльності освітянських організацій розглянуті недостатньо, що передбачає необхідність певних наукових розробок в цьому напрямку. Найбільш важливими питаннями, на наш погляд, є формування супроводу підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин та інтелектуальної власності.

Метою статті є визначення суті сучасного розуміння конкурентоспроможності економіки, особливостей і чинників на неї впливають як зовнішніх - з боку світової економіки, так і внутрішніх, напрямків розвитку теорії конкурентоспроможності, а також розробка авторської концепції оцінки конкурентних бізнес-переваг економіки, що розвивається за рахунок використання природних ресурсів, і визначення найбільш ефективної стратегії підвищення рівня, конкурентоспроможності економіки та бізнесу. Також робота націлена на систематизацію історичних та новітніх теоретичних підходів до аналізу конкурентоспроможності на макрорівні і існуючих прикладних методів розрахунку міжнародної конкурентоспроможності

Методологія. Методологічною основою даної роботи виступає системний підхід до дослідження міжнародних економічних відносин і виявленню їхніх закономірностей, методологія неокласичного синтезу, а також принципи економічного аналізу.

Результати дослідження. В основу підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин та інтелектуальної власності в НГУ «ХПП» покладено пріоритетні моделі європейської концепції інноваційного розвитку бізнесу [1], суть яких може бути зведена до наступного.

Бізнес-модель 1: Створення інвестиційних інститутів,

що стимулюють суб'єктів міжнародної фінансової, наукової та промислової діяльності до впровадження інновацій.

Бізнес-модель 2: Створення сприятливого середовища для інноваційної економіки.

Бізнес-модель 3: Розвиток гуманітарного капіталу та формування в суспільстві загальної інноваційної культури.

На наш погляд, сучасне місце вищої школи на траєкторіях європейської концепції інноваційного розвитку забезпечується наступними діями [1, 2]:

✓ створення сприятливого середовища (технопарків, технологічних інкубаторів, служб посередництва з промисловістю) для нових малих підприємств, створених на базі університетів;

✓ підвищення культури комерційного використання прав інтелектуальної власності, патентування і ліцензування результатів НДДКР;

✓ стимулювання взаємодії у триаді “університети – бізнес – промисловість”

✓ розвиток гуманітарного капіталу та формування в суспільстві загальної інноваційної культури шляхом:

а) розширення викладання навчальних дисциплін з основ технологічного підприємництва, проєктного менеджменту, інтелектуальної власності, стандартизації та сертифікації продукції;

б) підвищення якості підготовки фахівців за інтегрованими міжгалузевими спеціальностями “Інтелектуальна власність” та “Управління проєктами”;

с) підготовка кадрів вищої кваліфікації за науковою спеціальністю “Економіка і управління інтелектуальною власністю, інноваціями та інвестиціями”;

д) забезпечення безперервності навчання протягом усього життя в умовах стрімко мінливих економічних реалій.

Теоретично важко визначити сувору конкурентоспроможність, особливо в щодо економіки в цілому. Насправді вона має багато значень. Теоретичне походження концепції конкурентоспроможності пов'язано з економікою зовнішньої торгівлі і її роллю в національному і міжнародному економічному благополуччя [6, с. 64]. Конкурентоспроможність формується, по щонайменше, на чотирьох самостійних, але взаємопов'язаних рівнях, чотирирівнева схема включає [6, с. 108]:

а) товарний (конкурентоспроможність реалізованих товарів і послуг);

б) мікрорівень (конкурентоспроможність організація, фірма, підприємство);

в) мезоуровень (підприємство, регіон, галузь), де складаються передумови для конкурентоспроможності бізнесу; об'єднання товаровиробників (організація, фірма, підприємство) галузі;

г) макрорівень - (країна) головний майданчик, на якій створюються умови для національної конкурентоспроможності держави.

Огляд літератури, зроблений авторами, виявляє кілька концепцій і теорій конкурентоспроможності. Існують різні точки зору, які намагаються визначити конкурентоспроможність на національному рівні, конкурентоспроможність ґрунтується на економічних показниках і здатності економіки підвищувати рівень

життя і розширювати можливості працевлаштування і збільшувати реальні доходи; крім того, умови лібералізації ринків товарів і послуг [12], ці різні погляди на конкурентоспроможність ускладнюють розробку комплексної основи для пояснення причин відмінностей в конкурентоспроможності між країнами.

Пропонуються чотири методологічних підходи до оцінки конкурентної позиції країн, чотири методичних концепції. Методології відрізняються один від одного в основному тим, як вони вибирають і групують вихідні показники і яким чином ця інформація об'єднується в загальні показники конкурентоспроможності та рейтинги.

До цих модологій, на наш погляд, слід віднести [2]:

1) **Методологія GCR** - глобальний звіт про конкурентоспроможність БЕФ. У методології GCR основна увага приділяється двом взаємодоповнюючим підходам до аналізу конкурентоспроможності. Методичний підхід GCI заснований на трьох центральних ідеях: по-перше, процес економічного зростання можна проаналізувати в трьох важливих широких категоріях: 1) макроекономічне середовище, 2) якість державних установ і 3) технологія; по-друге, підкреслює, що походження технологічного прогресу як джерела зростання може бути різним у різних країнах. Для країн, які вже близькі до технологічного кордону, інновації є основним джерелом технологічних удосконалень; по-третє, центральна ідея підкреслює різну значимість детермінантів конкурентоспроможності в основних і неосновних країнах-новаторів. В основних країнах-новаторів макроекономічне середовище та інститути зазвичай підтримують інновації. Методологія GCR відрізняється від методології WCU головним чином тим, як вибирати і групувати вихідну інформацію про показники, що характеризують умови конкурентного розвитку країни.

2) **Методологія WCU** - щорічник всесвітньої конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку управління.

3) **Методологія HIID** - Гарвардський інститут міжнародного розвитку та (USAID) дослідження конкурентоспроможності в країнах з перехідною економікою. Третій методологічний підхід до оцінки конкурентоспроможності - методологія HIID (Гарвардський інститут міжнародного розвитку) - дає можливість проаналізувати конкурентоспроможність країн з перехідною економікою.

4) **Методологія, заснована на факторах** - цей підхід розроблений на основі польових та кабінетних досліджень. У дослідження включають дані з 50 країн (47 з них - країни SKU 2000), в тому числі дані всіх десяти країн регіону Балтійського моря. Факторний аналіз як метод скорочення даних дозволяє досліднику розробити додаткові агреговані показники, що характеризують рівень конкурентоспроможності країни, і оцінювати країни відповідно до цього.

Висновки та рекомендації. Комплексність процесу формування міжнародної конкурентоспроможності та конкурентних переваг на різних рівнях національної господарської системи обумовлює величезне різноманіття факторів, їх поєднань і зв'язків. До факторів міжнародної конкурентоспроможності в більшій чи меншій мірі буде ставитися будь-який параметр, пов'язаний з економічним і

соціальним розвитком країни. Значимість того чи іншого чинника істотно коливається в залежності від соціально-економічного рівня, на якому знаходиться країна. У міру переходу до більш сучасних форм економічних відносин, більшого значення набувають такі чинники як рівень знань, інтелектуального і людського капіталу, інноваційний потенціал і технологічна готовність економіки. Для вироблення політики підвищення конкурентоспроможності на кожному з рівнів велике значення набуває структурування та аналіз факторів, виділення серед них пріоритетних. Доцільно, в зв'язку з цим, поділити чинники міжнародної конкурентоспроможності відповідно до рівня їх формування на мікро-, мезо- і макрорівневі, враховуючи при цьому їх тісний взаємозв'язок і взаємовплив. До макроекономічних факторів належать традиційно досліджувані джерела конкурентних переваг країн, такі як географічне положення, макроекономічна стабільність, інвестиційний клімат, валютний курс, інфляція, інститути та ін. Саме вони формують фундамент міжнародної конкурентоспроможності країни. У той же час, багато хто з перерахованих факторів змінюються досить повільно і визначають, скоріше, деякий статичний, базовий рівень міжнародної конкурентоспроможності. Напрямок та динаміка конкурентоспроможності країни, в великій мірі, обумовлюються чинниками мікро-і мезоуровня. Стан основних галузей, кластерів і міжгалузевих комплексів, що визначає мезоуровневу конкурентоспроможність, з одного боку, істотно залежить від національної середовища бізнесу, що формується на макрорівні, а з іншого - вплив на конкурентоспроможність товарів і виробників. Мікроекономічні конкурентні переваги, згідно з думкою сучасних дослідників, відіграють значну роль в підвищенні міжнародної конкурентоспроможності, безпосередньо забезпечуючи зростання обсягів і ефективності виробництва, підвищення продуктивності, просування товарів, завоювання сегментів світового ринку.

Оскільки конкурентоспроможність є складною концепцією, яка визначається безліччю факторів, видається, що найбільш підходящим способом оцінки рівня конкурентоспроможності є використання багатовимірних або складових показників (індексів) конкурентоспроможності. Однак побудова складових показників може бути пов'язано з дилемою вибору відповідних змінних (окремих показників) і ваг, що представляють їх відносну важливість (пріоритет), а також вибору методу агрегування. Добре було б проводити подальші дослідження конкурентоспроможності націй, регіонів, секторів, галузей і окремих підприємств, оскільки вони можуть допомогти виявити конкурентну позицію відповідних об'єктів і відстежувати зміни їх ефективності з плином часу. Така інформація може бути корисна при розробці та реалізації майбутньої політики підвищення конкурентоспроможності керівниками фірм і урядами на різних рівнях.

Список літератури

1. Innovation Policy in Europe' 2002. URL: www.cordis.lu
2. Siudek Tomasz, Zawajska Aldona. Competitiveness in the Economic Concepts, Theories and Empirical Research // Oeconomia 13 (1), 2014. Pp. 91-108. URL: www.oeconomia.actapol.net/pub/13_1_91.pdf
3. Абдельмаджид Фатхи Эльсайид Юсеф. Теоретическое исследование

- международной конкурентоспособности: концепция, столпы, меры и факторы // Проблемы Науки. – 2019. – №8 (141).
4. Гончарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса. - К.: ВИРА-Р, 1998. 267с.
 5. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии. Харьков : «Основа», 1993. 288с.
 6. Pererva P.G., Kocziszky Gy., Somosi Veres M., Kobielieva T.A., Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial. - Kharkov-Miskolc: NTU "KhPI", 2018.- 689 p.
 7. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116-120.
 8. Перерва П.Г. Трудоустройство без проблем (искусство саморекламы). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
 9. Гончарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. К.: Naukova dumka, 1989. 176с.
 10. Перерва П.Г. Самореклама менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д: Феникс, 2003. 592 с.
 11. Grabchenko A.I., Pererva P.G., Smolovik R.F. Основы маркетинга высоких технологий. Харьков : ХГПУ, 1999. 242с.
 12. Перерва П.Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П.Г.Перерва // *Вісник НТУ «ХПІ»*: зб. наук. пр.-Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017.– № 24 (1246).– С. 153-158.
 13. Глізнуца М.Ю., Перерва П.Г. Бенчмаркінг як метод оцінювання інтелектуального потенціалу регіонів // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. - 2015. - № 4. - С. 11-19.
 14. Кравчук А.В., Перерва П.Г. Ефективність як економічна категорія // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр.* – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.
 15. Марчук Л.С., Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // *НТУ «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр.* – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
 16. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. – К.: *Знання*, 2009. – 1070 с.
 17. Kocziszky György, Szakaly D., Pererva P.G., Somosi Veres M. Technology transfer. - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
 18. Перерва П.Г. Практический маркетинг / П.Г.Перерва.- Выпуск 6. Управление сбытом промышленной продукции в системе маркетинга.- М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991.- 93 с.
- References (translated)**
1. Innovation Policy in Europe' 2002. URL: www.cordis.lu
 2. Siudek Tomasz, Zawajska Aldona. Competitiveness in the Economic Concepts, Theories and Empirical Research // *Oeconomia* 13 (1), 2014. Pp. 91–108. URL: www.oeconomia.actapol.net/pub/13_1_91.pdf
 3. Abdelmajid Fathi Elsayef. Theoretical study of international competitiveness: concept, pillars, measures and factors // *Problems of Science*. - 2019. - №8 (141).
 4. Goncharova N.P., Pererva P.G., Yakovlev A.I. Marketing of the innovation process. - K.: VIRA-R, 1998. 267с.
 5. Pererva P.G. Marketing management at a machine-building enterprise. Kharkiv: Osнова, 1993. 288p.
 6. Pererva P.G., Kocziszky Gy., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. – 689 p.
 7. Tkachova N.P., Break P.G. Development of methods of analysis of the actual state of competitive advantages of the enterprise // *Economics of development*. - 2011. - № 4 (60). - pp. 116-120.
 8. Pererva P.G. Employment without problems (the art of self-marketing). Kharkiv: Factor, 2009. 480 p.
 9. Goncharova N.P., Pererva P.G., Yakovlev A.I. New technological systems: quality, need, efficiency. K.: Naukova dumka, 1989. 176p.
 10. Pererva P.G. Self-marketing manager and businessman. Rostov n / D: Phoenix, 2003. 592 p.
 11. Grabchenko A.I., Pererva P.G., Smolovik R.F. Fundamentals of high technology marketing. Kharkiv: KhGPU, 1999.- 242p.
 12. Pererva P.G. Komplaens-prohramma promyshlennoho predpryyatyya: sushchnost y zadachy [Compliance program of an industrial enterprise: essence and tasks] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017.- No. 24 (1246) .- P. 153-158.
 13. Gliznutsa M.Yu., Pererva P.G., Benchmarkinh yak metod otsinyuvannya intelektualnoho potentsialu rehioniv [Benchmarking as a method of assessing the intellectual potential of the regions] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy*. - 2015. - № 4. - S. 11-19.
 14. Kravchuk A.V., Pererva P.G. Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.*– Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 15 (1291). – S. 137-143.
 15. Marchuk L.S., Pererva P.G. Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
 16. Starostina A.O. Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice: under the leadership]. – K.: *Znannya*, 2009. – 1070 s.
 17. Kocziszky György, Szakaly D., Pererva P.G., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU "KhPI", 2012. - 668 p.
 18. Pererva P.G. Praktycheskyy marketynh [Practical Marketing].- Issue 6. Management of sales of industrial products in the marketing system.- М.: *NGO "Advertising, information, marketing"*, 1991.- 93 p.

Надійшла (received) 20.03.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Перерва Петро Григорович (Перерва Петр Григорьевич, Pererva Petr Grigorievich) – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Харків, Україна; ORCID: 0000-0002-6256-9329; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: pgpererva@gmail.com

Черепанова Вікторія Олександрівна (Черепанова Виктория Александровна, Cherepanova Victoria Aleksandrovna) - кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Харків, Україна; тел.: (057) 707-65-07; e-mail: vitcherepanova@gmail.com

Новік Ірина Олександрівна (Новик Ирина Алексеевна, Novik Iryna) – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного інноваційного підприємництва та міжнародних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м.Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2468-581X>, e-mail gerashenko1977@gmail.com

Погорелов Сергій Миколайович (Погорелов Сергей Николаевич, Pohorielov Sergiy Mukolaevich) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Харків, Україна; тел.: (057) 707-65-07; e-mail: pogser.sp@gmail.com; (ORCID: 0000-0003-0868-2002)

Синіговець Ольга Миколаївна (Синиговец Ольга Николаевна, Olga Sunigovets) – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1623-5798>; e-mail: oms.ukr.kpi@gmail.com.